

hur lönlöst ett sådant arbete vore. Samma svårighet möter om man likaledes skulle ställa den relativa röstbegränsningen i något visst förhållande till de röstande eller röstegandes antal.

Då emellertid det relativa röstmaximum endast komme att verka inom mindre kommuner progressivt i förhållande till deras storlek intill gränsen der det absoluta röstmaximum uppnås; så, och på det förmögenheten, som mången så gerna vill hålla på, äfven här måtte få behörigt inflytande, torde gränsen för ett relativt röstmaximum å landet kunna sättas ganska låg eller så att den komme att motsvara en tiondedel af en kommuns alla röster efter röstlängden. Endast i sådana mindre kommuner, hvarest röstantalet understeg 8,800 röster, kom denna röstbegränsning att verka. När som här denna gräns bestämmes fem gånger lägre än för städerna, synes all obefogad farhåga för ett allt för stort folkligt inflytande vara undanröjd.

Skulle mot förmodan någon, vid granskningen af förestående förslag, tycka, att detsamma ej tillförser förmögenheten nog stor rösträtt; så torde dock granskaren betänka, att det i menskliga lifvet jemväl finnes andra faktorer, hvilka hafva anspråk på och äro berättigade till inflytande. De förnämsta af dessa äro: intelligens och moralitet. Utom dessa kan förmögenheten icke länge herrska, med dem kan äfven den fattige utöfva ett stort, gagnande och långvarigt inflytande. Att behörigt afseende å dessa jemväl i förestående blifvit fästadt kan icke förringa förslagens värde.

På grund af hvad jag sålunda haft äran andraga, får jag vördsammast hemställa,

att Riksdagen för sin del måtte besluta, att 11 § af Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse på landet skall erhålla följande förändrade lydelse:

Röstvärdet skall beräknas efter det enhvar röstegande åsatta fyrktal. Dock må ej någon utöfva rösträtt för större antal röster än som svarar emot en tiondedel af kommunens hela röstetal efter röstlängden; eller i något fall för mera än 880 röster.

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles vördsammast.

Stockholm den 26 Januari 1870.

J. Rundbäck.

N:o 88.

Af Herr J. Rundbäck: Angående tillägg till 32 § i Fabriks- och Handtverks-förordningen den 22 December 1846, i syfte att arbetstiden för barn icke må utsträckas öfver tio timmar om dagen.

I Kongl. Fabriks- och Handtverks-ordningen af den 22 December 1846 är en lika välbetänkt som lofvärd grundsats uttalad och stadgad, angående minder-

åriga barns användande vid fabrikerna. Det heter nemligen i berörda förordnings 32 §, mom. 4, att barn, som ännu icke fyllt 12 år, få ej till arbetare i fabrikerna antagas. Detta stadgande, i och för sig så godt, är icke tillfyllestgörande; ty vid nämnda ålder är hvarken ett barn så utveckladt, eller dess uppfostran så afslutad, att det obetingadt från denna ålders-period kan användas till ett ihållande arbete. Visserligen bjuder jemväl ourörda förordning, att barn, som blifvit intagna på en fabrik, skall erhålla nödig undervisning och en faderlig omvårdnad, och nekas kan icke att mångenstädes, men icke allestädes, dessa goda förmåner komma dylika barn till del. På alla de ställen, der en dylik omtänksamhet mot barnen icke iakttagas, är dock rättelse af nöden och den måste ske genom skyddande lagar.

På vissa missförhållanden, i afseende å minderåriga barns användande vid fabriker, har min uppmärksamhet blifvit fästad och jag går nu i min ordning att derå fästa Riksdagens.

Det finnes fabriker inom vårt land, der barn af båda könen intagas till arbetare vid fyllda 12 år och hållas till arbete från klockan 5 förmiddagen till 8 eftermiddagen. Den rastetid, som består dem, är en timma vid middagstiden och oftast, icke alltid, $\frac{1}{2}$ timma på förmiddagen från klockan 8 till $\frac{1}{2}$ 9 samt om eftermiddagen från klockan $\frac{1}{2}$ 5 till 5. Undervisningen dessa barn erhålla omfattar tiden mellan klockan 6 till klockan 8 om Lördags-eftermiddagarne samt 3 timmar, eller från klockan 2—5 eftermiddagen om Söndagarne.

Denna långa arbetstid i förening med den höga temperatur, som måste hållas i fabrikslokalerna, samt den qualmiga, ofta orena, atmosfer der råder inverkar på det ofördelaktigaste på barnens utveckling. Att de jemväl under dylika omständigheter icke på den tid, som dertill är afsedd, skola vara mottagliga för den undervisning dem meddelas är påtagligt.

Med några bjerta färger behöfver man icke utmåla hurudan barndoms- och ungdomstid dessa varelsor hafva, ty det framgår af sig sjelf. Om deras framtid skall man icke tala, ty tärda och försvagade nå de sällan eller aldrig någon hög ålder.

Visserligen måste man medgifva att nöden och den lilla förtjensten, 40 å 50 öre per dag, tvinga föräldrar och barn till detta lif; men solklart är, att genom ett så ihållande, om än icke strängt arbete och tvång, som har här anmärkta menliga följder, skall sjukdomar, nöd, liknöjdhet och annat elände framkallas, som i stället för att afvärja nöd och fattigdom i stället befrämjar sådant. Hjelp är här således af nöden och utan att vidare tala om detta ämne, hvarom så mycket kunde sägas, anser jag att det är nödigt för att i någon mån förekomma denna öfveranstängning, utan att derföre hindra barn, som uppnått 12 år, att i fabriker få användas, det arbetstiden något bör inskränkas och närmare bestämmas åtminstone för barn under 16 års ålder. Af denna anledning är det jag vördsamt hemställer,

att Riksdagen för sin del måtte besluta ett tillägg uti 32 § i Fabriks- och Handtverks-ordningen af den 22 December 1846 af innehåll, att arbetstiden för barn emellan 12 och 16 år, som vid fabriksarbete användas, icke får utsträckas öfver tio timmar per dygn.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 26 Januari 1870.

J. Rundbäck.